KRAJINNÉ PRVKY Z POHLEDU OCHRANY PŘÍRODY

JIŘINA HEJDOVÁ

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

3. listopadu 2026, Mělník
12. listopadu 2026, Sluňákov

KRAJINNÝ PRVEK – co to je?

- **Významný krajinný prvek (VKP)** – ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
  - VKP „ze zákona“ – lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy
  - registrovaný VKP – prvek plnící dané funkce registruje orgán ochrany přírody
- **Ekologicky významný prvek (EVP)** – plocha plnící mimoprodukční funkci, která je součástí zemědělsky obhospodařované půdy, nebo k ní bezprostředně přiléhá dle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a je definována jako druh EVP v nařízení vlády č. 307/2014 Sb. (NV LPIS)

PRÁVNÍ RÁMEC EVIDENCE EVP

- EVP vedeny v Evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (**LPIS**) dle § 3a zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- **druhy EVP** stanoveny nařízením vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (NV LPIS):

Krajinotvorné sady - nelze je zahrnout do neprodukčních ploch

Krajinné prvky:
- **mez**
- **terasa**
- **travnatá údolnice**
- **skupina dřevin**
- **stromořadí**
- **solitérní dřevina**

vč. kamenných snosů, zídek a drobných sakrálních staveb

- **příkop**
- **mokřad**
- **skalka**

EKOLOGICKÝ VÝZNAM EVP

- klimatická funkce – ochlazování prostředí, zpomalování větru
- podpora biodiverzity – potravní a úkrytové příležitosti pro opylovače a přirozené nepřátele škůdců
- eliminace nadměrné eroze – zatravnění údolnic, přetnutí odtokových linií ⟹ snížení erozního ohrožení v LPIS
- zmírňování dopadů sucha - zvýšení retence a infiltrace srážkové vody
- ochrana vodních zdrojů před znečištěním
- konektivita krajiny
- rekreační funkce a kulturně-historická hodnota

KP, EVP a VKP… není „prvek“ jako „prvek“

1

2

3

1. **Krajinný prvek „skupina dřevin“ podle NV LPIS je platný, jelikož odpovídá definici. Není zaevidován jako EVP.**
2. **Krajinný prvek „skupina dřevin“ podle NV LPIS, evidovaný navíc jako EVP dle zákona o zemědělství => způsobilý pro dotace.**
3. **Krajinný prvek „skupina dřevin“ podle NV LPIS, evidovaný jako EVP, navíc součástí významného krajinného prvku „*niva*“ podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.**

Pozn: Skupina dřevin může být jakožto „remíz“ zaregistrována orgánem ochrany přírody coby registrovaný VKP.

POSTUP A PODMÍNKY EVIDENCE EVP

- EVP eviduje Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) z vlastní iniciativy anebo z podnětu uživatele či vlastníka pozemku, OOP
  - hranice **mokřadů a skalek vymezují AOPK ČR a správy národních parků**
- EVP musí být **součástí DPB nebo k němu přiléhat**
- zákres podle skutečného stavu v terénu, bez vazby na hranice pozemků KN – EVP musí být v terénu patrný a odlišitelný od obhospodařované půdy
- EVP musí splňovat **definice dle NV LPIS**, např.:

„**Mez** je souvislý útvar převážně liniového typu, sloužící zejména ke snižování nebezpečí vodní nebo větrné eroze, zpravidla vymezující hranici DPB. Součástí meze může být dřevinná vegetace, kamenný snos, kamenná zídka, drobná sakrální stavba nebo travnatá plocha. Mezí může být i samostatný kamenný snos nebo kamenná zídka. Za mez se nepovažuje útvar, který z více jak 50 % své plochy plní funkci lesa podle § 3 lesního zákona.“

ZMĚNY V EVIDENCI EVP OD r. 2025

- od roku 2025 změna pojetí – do plochy DPB jsou zahrnuty i krajinné prvky dosud posuzované jako „vnější“ (= přiléhající k DPB), za podmínek:
  - ✓ alespoň 50 % výměry KP bylo od 1. 1. 2004 zemědělsky obhospodařovanou plochou
  - ✓ je prokázán právní důvod užívání

⇨ plocha „vnějšího“ EVP je nově **způsobilá pro platbu plošných dotací**

ZMĚNY V EVIDENCI EVP – pozitivní důsledky

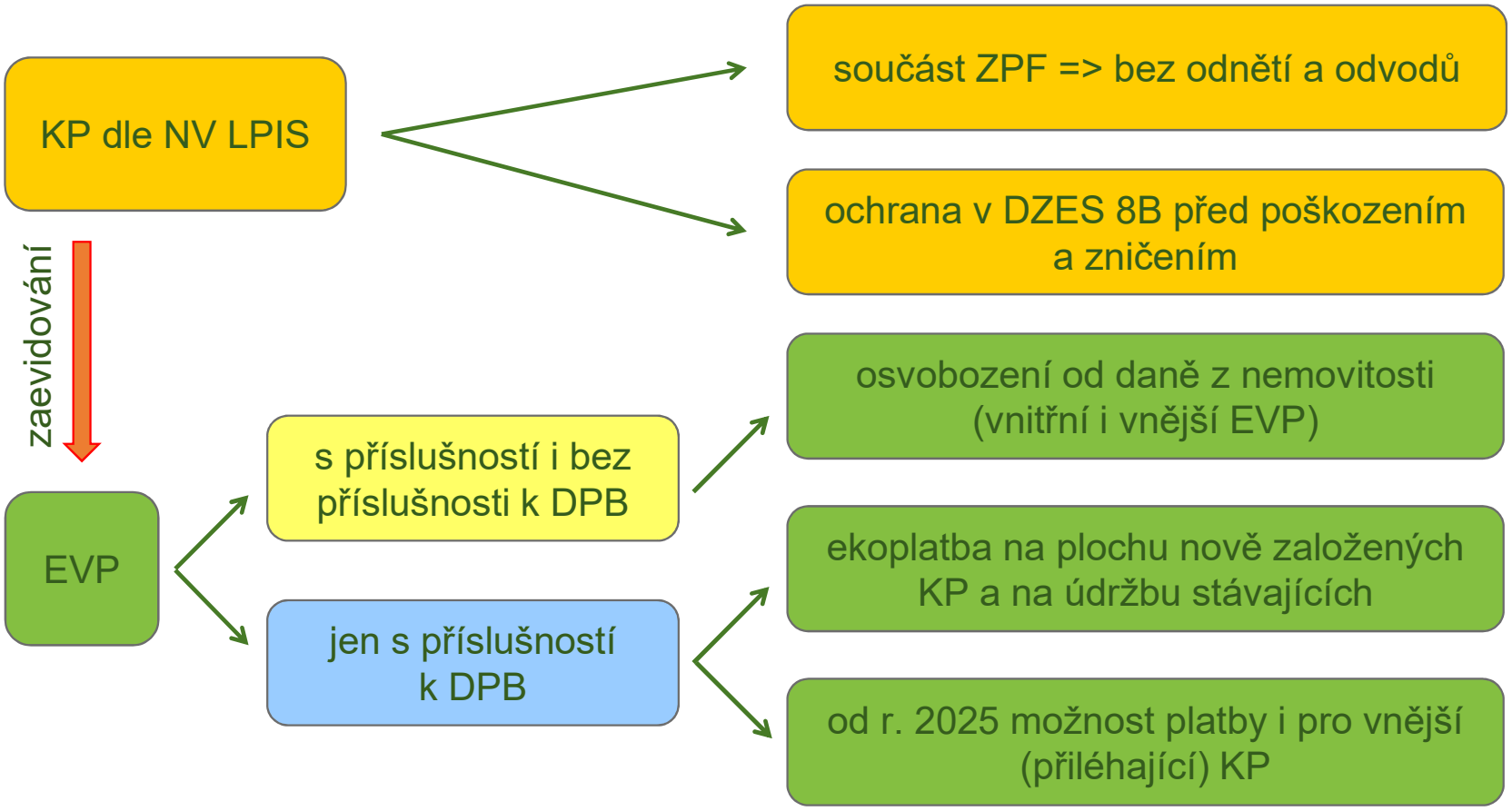
Zvětšení EVP na hranice DPB
dle skutečného stavu

Přičlenění nezpůsobilé plochy zpět do DPB jako EVP

PODPORA KRAJINNÝCH PRVKŮ

ZMĚNY V PRAVIDLECH PODMÍNĚNOSTI

- opuštění principu „bezzásahovosti“ KP
- úprava standardu DZES 8B – **péče o KP není porušením**
- definovány povolené činnosti běžné údržby, např. zpřístupnění pro průchod či odpočinek hospodářských zvířat včetně extenzivní pastvy, seč travnatých ploch, ořez a zmlazování dřevin, občasné přejezdy techniky

- **POZOR:** obecně platné předpisy – ochrana dřevin, druhů a jejich stanovišť…

Autor: Pavla Pokorná

Autor: Roman Scharf

Autor: Jiřina Hejdová

Autor: archiv AOPK

Autor: Jiřina Hejdová

Autor: Jiřina Hejdová

Mokřadem se rozumí samostatný útvar neliniového typu, který je přírodním stanovištěm sloužícím k zajištění retence vody v krajině nebo podpoře biodiverzity podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Skalkou se rozumí povrchový přirozený výchoz hornin nebo nerostů s cílem ochrany geomorfologických a geologických jevů podle § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Skalka může mít charakter jednotlivých kamenů nebo větších skalních útvarů. Součástí skalky může být dřevinná nebo bylinná vegetace.

Autor: Klára Čámská

METODIKA VYMEZOVÁNÍ KP „MOKŘAD“ A „SKALKA“

- společný dokument MZe, MŽP a AOPK ČR z r. 2024
- chystá se aktualizace

EKOPLATBA NA ÚDRŽBU KP – mokřad, skalka

- nutno mít **evidované souhlasné stanovisko OOP** pro seč/pastvu v LPIS **nejpozději ke dni podání jednotné žádosti**
- **odklidit minimálně z poloviny plochy KP** travní či travobylinnou biomasu **sečí** (hmota je zlikvidovaná mimo KP) **nebo pastvou**
  - **<u>způsob odklizení biomasy určuje OOP ve svém stanovisku s ohledem na charakter KP a výskyt chráněných či vzácných druhů rostlin a živočichů</u>**
  - OOP může ve stanovisku **doporučit také rozsah a termín provedení pastvy nebo seče**, ale vždy v rámci podmínek pro ekoplatbu
- **regulovat výskyt invazních druhů** dřevin a bylin dle přílohy NV a **zabránit hromadění odpadu**

mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/prime-platby

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

PŘÍRODA JE NAŠE DĚDICTVÍ I BUDOUCNOST

JIŘINA HEJDOVÁ

jirina.hejdova@aopk.gov.cz